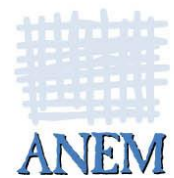

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Avgust 2011

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA.....	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA.....	9
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA	12
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	14
	REGULATORNA TELA	14
	DRŽAVNI ORGANI.....	15
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	16
V	PROCES DIGITALIZACIJE.....	17
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	18
VII	ZAKLJUČAK	19

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Dnevni list „Pravda“ saopštio je da je 3. avgusta njihov dopisnik iz Prištine, Neđeljko Zejak, napadnut u Gračanici i da su mu upućene pretnje likvidacijom. Zejak tvrdi da su ga napali Snežana Karadžić, savetnik zamenika kosovskog premijera i ministra za lokalnu samoupravu, Slobodana Petrovića, kao i njen telohranitelj, Radman Doderović. Kako piše „Pravda“, Doderović je telefonom tražio od Zejaka da se nađu u Gračanici, kako bi mu predočio „neke važne informacije“. Na dogovoreno mesto došao je automobilom ministarstva za lokalnu samoupravu Kosova, u kome je bila i Snežana Karadžić. „Pravda“ tvrdi da su oboje, nakon što su izašli iz automobila, Zejaka vređali, psovali, udarali stolicom i pretili mu da će biti likvidiran. „Pravda“ dodaje da je Snežana Karadžić i pre napada, telefonom zvala glavnu i odgovornu urednicu lista, kako bi vređala novinare lista i pretila povodom teksta objavljenog 2. avgusta. U spornom tekstu, pod naslovom „Kafe kuvarica u bordu direktora“, tvrdi se da su Srbi koji učestvuju u radu kosovskih institucija nekompetentni za mesta na kojima se nalaze, a kao jedan od primera navodi se da je Karadžićeva, koja je izabrana na mesto predstavnika Srba u Bordu direktora Radio televizije Kosova, do 1999. godine bila kafe kuvarica. Snežana Karadžić je, za *KIM* radio iz Čaglavice, rekla da je Zejaka gađala papirom nakon niza uvreda na polnoj i nacionalnoj osnovi, odnosno da je novinar nju i Doderovića nazvao „crnogorskim fašistima“. „Pravda“ je prenela i izjavu komandira policijske stanice u Gračanici, Bratislava Trajkovića, da su nakon što je Zejak napad prijavio policiji, dve osobe privedene, da je protiv njih pokrenut postupak zbog remećenja javnog reda i mira, te da će predmet biti prosleđen istražnom sudiji. Snežana Karadžić demantovala je da je privođena, ali je potvrdila da su ona i Doderović dali izjavu povodom podnete prijave. Istovremeno, Crnogorska liberalna stranka najavila je podnošenje tužbe protiv Zejaka i lista „Pravda“ zbog, kako je izjavio Radoman Doderović, „uznemiravanja crnogorske zajednice na Kosovu“.

Ovaj slučaj može se posmatrati i u kontekstu opšteg stanja medija na Kosovu, o čemu je, u formi intervjua sa Imerom Mushkolajem, izvršnim direktorom Asocijacije profesionalnih novinara Kosova, takođe tokom avgusta, pisao dnevni list „Danas“. Mushkolaj tvrdi da svi međunarodni izveštaji ukazuju na loše stanje medija i nedovoljnu slobodu izražavanja na Kosovu. On, takođe, uočava srazmeru između uticaja koji konkretan medij ima na određenu zajednicu i broja pritisaka na novinare takvih medija. Činjenica koju Mushkolaj uočava, da se

Srbi na Kosovu uglavnom informišu iz medija iz Srbije, te da uticaj na njih pre srpskih medija sa Kosova, imaju mediji iz Srbije, dodatno potvrđuju i napadi na osoblje medija iz Srbije. Napad i pretnje Neđeljku Zejaku usledili su samo nedelju dana nakon napada na snimatelje novinske agencije *Tanjug*, Đorđa Spasića i Davorina Pavlovića, koji su povređeni 27. jula uveče dok su snimali barikade na severu Kosova. U konkretnom slučaju, tekst objavljen u „Pravdi“ jeste bio kritičan u odnosu na kosovske institucije i određene funkcionere u njima, ali je postavio legitimno pitanje kvalifikacija i iskustva ljudi koje te funkcije vrše. U tekstu se pored primera Snežane Karadžić, ukazuje i na zamenika direktora Kosovske policijske službe Dejana Jankovića, za koga „Pravda“ tvrdi da je bivši konobar, kao i Radivoja Mančića, predsednika Komisije Vlade Kosova za izradu nastavnog plana i programa na srpskom jeziku, za kojim je, po navodima „Pravde“, MUP Srbije raspisao poternicu zbog falsifikovanja univerzitetske diplome. Nesporno je da bi granice prihvatljive kritike morale biti šire kada je reč o javnim ličnostima, posebno nosiocima funkcija, koji bi morali ispoljavati veći stepen tolerancije u odnosu na obične građane. U navedenom smislu napad na novinara koji iznosi činjenice vezane za kvalifikacije i radno iskustvo nosilaca takvih funkcija, apsolutno je neprihvatljiv.

1.2. Dnevni list „Kurir“, u broju od 15. avgusta, preneo je da je Veljko Šukalo, predsednik Džet-ski saveza Srbije, pokušao da se fizički obračuna s reporterima i vozačem „Kurira“. Do incidenta je došlo prethodnog dana, a list tvrdi da je Šukalo bio iritiran činjenicom da reporteri izveštavaju o sudaru dva skutera na vodi, za koje je potvrdio da su u njegovom vlasništvu. U sudaru do koga je došlo na reci Savi, u blizini Hale 14 Beogradskog sajma, povređena su četiri lica. Jedan maloletni britanski državljaniin zadobio je, kako mediji prenose, teške povrede unutrašnjih organa, dok je drugi, takođe maloletnik, iz Beograda, koji je sa povređenim Britancem bio na istom skuteru, zadobio više preloma. „Kurir“ tvrdi da je Šukalo pretio, nasrnuo na fotoreportera i oteo mu aparat, a da su prisutna trojica rečnih policajaca, samo posmatrali šta se događa, te da nisu ni pokušali da zaštite novinare. Mediji su preneli da je Šukalo svojevremeno saradivao sa beogradskom policijom tako što je pripadnike rečne policije obučavao za upravljanje skuterima.

Zakonom o javnom informisanju predviđeno je da niko ne sme da ograničava slobodu javnog informisanja, nijednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Posebno, niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Sudeći po informacijama koje su o konkretnom slučaju preneli mediji, do ometanja osoblja javnog glasila u obavljanju posla došlo je pretnjama, pokušajem fizičkog napada i otimanjem opreme. Ono što, međutim, posebno zabrinjava je držanje prisutnih policajaca u konkretnom slučaju. Policajci su, kako sumnja redakcija „Kurira“, tolerisali Šukalovo ponašanje, budući da ga

poznaju, da su sa njim saradivali i da im je čak bio i instruktor. Ukoliko se to zaista dogodilo, a po pisanju „Kurira“ slučaj istražuje i unutrašnja kontrola MUP-a Srbije, stvar postaje tim ozbiljnija. Rezultati istrage za koju „Kurir“, pozivajući se na svoje izvore u MUP-u tvrdi da se vodi, još uvek nisu saopšteni. U skladu sa Zakonom o policiji („Službeni glasnik RS“, br. 101/2005 i 63/2009 - odluka US), policijski poslovi se obavljaju na način da se svakom obezbedi jednaka zaštita bezbednosti, prava i sloboda, što je u apsolutnoj suprotnosti sa tolerisanjem kršenja tih prava u slučaju kada je onaj ko prava krši u prethodnom periodu profesionalno saradivao sa pripadnicima policije.

1.3. Rudarsko-topioničarski basen „Bor“ podneo je sredinom avgusta Republičkoj radiodifuznoj agenciji predstavku povodom, „sadržaja programa i ponašanja Timočke televizije i radija“ iz Zaječara. U dopisu koji je potpisao Blagoje Spaskovski, generalni direktor Rudarsko-topioničarskog basena „Bor“, tvrdi se da je ovaj medij objavio informaciju da će se koncentrat iz rudnika „Čoka Marin“, kod Majdanpeka, prerađivati u borskoj topionici, te da će se time izvršiti „ekološki genocid nad žiteljima Bora“. U dopisu se precizira da je reč o neistini, da se prenošenjem takvih informacija zastrašuju građani, šteti poslovnim interesima, kredibilitetu i rejtingu RTB, ali i na najgrublji način krše Zakon o informisanju i Etički kodeks novinara. Saša Mirković, predsednik UO Timočke televizije i radija, izjavio je za „Večernje novosti“ da je od uređivačkog kolegijuma zatražio da se izjasni o optužbama, ali i istakao da Spaskovski, koji je pored toga što je generalni direktor RTB i stranački funkcioner G17 plus, „koristi silu i pretnje prema svima koji ne misle kao on“. Mirković je optužio nadležne u RTB da, suprotno odredbama Zakona o dostupnosti informacija od javnog značaja, nisu odgovarali na zahteve medija za informacije o rudniku „Čoka Marin“. Istovremeno, Mirković pominje zabrinjavajuću koncentraciju sumpor-dioksida u atmosferi u Boru.

Zakonom o radiodifuziji predviđeno je da fizička i pravna lica imaju pravo da Republičkoj radiodifuznoj agenciji podnose predstavke u vezi sa sadržajem programa emitera, ako smatraju da se tim programima vređaju ili ugrožavaju njihovi lični interesi ili opšti interes. RRA je dužna da, po prijemu i razmatranju predstavke, istu bez odlaganja dostavi emiteru na izjašnjanje i da mu odredi rok za to, osim ako je predstavka očigledno neosnovana. Ako RRA nađe da predstavka jeste osnovana, dužna je da preduzme odgovarajuće mere i da podnosioca predstavke uputi na koji način može da zaštiti svoj interes. U konkretnom slučaju, međutim, makar shodno navodima predstavke, kako su je mediji citirali, Rudarsko-topioničarski basen „Bor“ poziva se na kršenje Zakona o informisanju i Etičkog kodeksa novinara. Nadzor nad primenom tog Zakona i kodeksa, nije međutim neposredno u nadležnosti Republičke radiodifuzne agencije. Naime, ukoliko je medij objavio netačnu informaciju, Rudarsko-topioničarskom basenu „Bor“ stoje na raspolaganju mogućnosti pokretanja sudskih postupaka predviđenih Zakonom o javnom informisanju, a u slučaju da je zaista reč o zastrašivanju

građana i mogućnost iniciranja krivičnog postupka s tim u vezi, npr. za krivično delo izazivanja panike i nereda iz člana 343. Krivičnog zakonika. U suprotnom, a posebno ako se ispostavi da je Timočka televizija i radio imao osnova za zabrinutost povodom moguće ekološke katastrofe, moglo bi se ispostaviti da je podnošenje predstavke od strane Rudarsko-topioničarskog basena „Bor“, zapravo, Zakonom o javnom informisanju zabranjena zloupotreba prava, u ovom slučaju prava na ulaganje pravnog sredstva, podesna da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja.

2. Sudski postupci

2.1. Apelacioni sud u Beogradu potvrdio je dve prvostepene presude Višeg suda u Beogradu protiv televizije B92, u sporovima koji su se ticali istraživačkog serijala Reakcija, emisija pod nazivom „Dosije Šarić“, emitovanih u martu 2010. godine. Presudama su B92, Veran Matić, glavni i odgovorni urednik i Jelena Veljković, novinarka, solidarno obavezani da naknade nematerijalnu štetu u ukupnom iznosu od 600.000 dinara, nastalu povredom časti, ugleda i ljudskog dostojanstva zbog, kako se u presudi navodi, „objavljenih netačnih informacija“, ukupno šestoro tužilaca, članova dve beogradske porodice, pomenutih u jednom policijskom izveštaju nastalom u toku operativne obrade nad organizovanom kriminalnom grupom Darka Šarića, koji je prikazan u spornoj emisiji.

Ono što zabrinjava u ove dve presude je krajnje restriktivno tumačenje odredbe člana 82. Zakona o javnom informisanju, shodno kojoj novinar, odgovorni urednik i pravno lice koje je osnivač javnog glasila, ne odgovaraju za štetu, ako je neistinita ili nepotpuna informacija verno preneti iz dokumenta nadležnog državnog organa. U obe parnice tužiocima su tvrdili da su trpeli nematerijalnu štetu nastalu povredom časti, ugleda i ljudskog dostojanstva zbog prikazivanja, u televizijskom programu, snimka izveštaja MUP-a. U dokaznom postupku sud je pribavio izjašnjenje MUP-a, u kome se tvrdi da izveštaj takve sadržine u MUP-u postoji. Ipak, u presudi Apelacioni sud nalazi da se u konkretnom slučaju žalbom neosnovano ukazuje da je reč o vernom prenošenju informacija iz dokumenta nadležnog državnog organa, stoga što izveštaj korišćen u emisiji, budući pribavljen preko ličnih izvora, ne predstavlja zvaničnu informaciju MUP-a, koja bi vodila isključenju odgovornosti tuženih. Na ovaj način sud praktično sužava polje primene člana 82. Zakona o javnom informisanju, te zakonsku odredbu tumači na način shodno kome je osnov za isključenje odgovornosti isključivo objavljivanje zvanično saopštenih informacija nadležnih organa, drugim rečima njihovih saopštenja za medije, a ne i objavljivanje informacija do kojih mediji i novinari dolaze istraživanjem. Ovakvo tumačenje člana 82. Zakona o javnom informisanju, ne samo što praktično onemogućava i samu ideju istraživačkog novinarstva, već je i u suprotnosti sa odredbom člana 8. Zakona o javnom

informisanju, kojom je predviđeno da se nijedna odredba tog zakona ne može tumačiti i primeniti na način koji bi doveo do ukidanja nekog prava koje taj zakon garantuje ili do njegovog ograničavanja u većoj meri od one koja je propisana. Ovo tumačenje suprotno je i praksi Evropskog suda za ljudska prava u čitavom nizu odluka, kao što su npr. Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške od 20.5.1999, § 68, ili Colombani protiv Francuske od 25.6.2002, § 65, koja je nedvosmisleno na stanovištu da medij i novinari, ako citiraju dokument nadležnog organa, nisu obavezni da proveravaju istinitost klevetničkih citiranih tvrdnji iz takvih dokumenata i ne odgovaraju za njihovo objavljivanje. B92 će, kako saznajemo, koristiti vanredne pravne lekove kojima će pobijati navedene presude.

2.2 Dnevni list „Danas“ preneo je da su, od kada je Republička radiodifuzna agencija, u januaru prošle godine, počela da podnosi zahteve za pokretanje prekršajnih postupaka protiv nacionalnih emitera zbog nepoštovanja Zakona o oglašavanju, do sada izrečene samo tri presude. U jednom slučaju, presuda je izrečena televiziji Pink, koja je kažnjena sa dva miliona dinara, a Željko Mitrović, kao odgovorno lice, sa 140.000 dinara. Druge dve presude odnose se na Radio-televiziju Srbije koja je u jednoj presudi kažnjena sa 300.000, a u drugoj sa 400.000 dinara. U Prekršajnom sudu formirano je ukupno 516 predmeta, od kojih 44 u 2010, a 472 u 2011. godini.

Iako je apsolutno nesporno da postoje slučajevi kršenja propisa o oglašavanju i da su ta kršenja česta i mnogobrojna, veliki broj postupaka koji se vode, isključivo protiv nacionalnih emitera, ukazuju da smo, kao društvo, još uvek daleko od zavođenja reda u ovoj oblasti. Ukazali bismo samo na nekoliko problema koji još uvek traže svoje rešenje. Prvo, veći broj zahteva za pokretanje prekršajnih postupaka u 2011. godini, ne govori nužno o većem broju prekršaja, već o novoj praksi koju je RRA uvela, a koja se ogleda u tome da se prekršaji u istom periodu razvrstavaju u veći broj zahteva, za razliku od prakse u 2010. godini, kada je svaki zahtev za pokretanje postupka obuhvatao sve nepravilnosti zabeležene u monitoring izveštaju. Na ovaj način RRA i sam doprinosi dužem trajanju postupaka, jer mediji po pravilu podnose zahteve za spajanje postupaka, a postupci stoje dok se o tim zahtevima ne odluči. Drugo, dobar broj zahteva posledica je činjenice da mediji i RRA različito tumače određene odredbe Zakona o oglašavanju. Stručne službe Republičke radiodifuzne agencije jesu sarađivale sa medijima i davale mišljenja vezana za primenu zakona, ali je RRA propustio da donese bliža pravila o oglašavanju i sponzorstvu na televiziji i radiju, na šta je ovlašćen i obavezan članom 103. stav 4. Zakona o oglašavanju. Da su takva bliža pravila doneta, moguće je da bi neke od nedoumica bile razrešene. Treće, moglo bi se postaviti i pitanje selektivne primene Zakona o oglašavanju, ukoliko se one zaista primenjuju samo na nacionalne emitere. Takođe, nije jasno da li se prijave protiv Javnog servisa odnose i na prodaju oglasnog prostora unapred, ili njegovu prodaju jednom licu ili grupi povezanih lica, preko zakonom dozvoljenih kvota, što je

Zakonom o oglašavanju takođe zabranjeno. Na kraju, postavlja se i pitanje obučenosti prekršajnih sudova da sude u postupcima koji se pokreću po Zakonu o oglašavanju, posebno u situaciji u kojoj RRA nije doneo bliža pravila o oglašavanju i sponzorstvu na televiziji i radiju, a odredbe zakona same po sebi nisu dovoljno precizne i ostavljaju širok prostor različitim tumačenjima.

2.3. Apelacioni sud u Beogradu, saopštio je 5. avgusta da je doneo rešenje kojom je ukinuo prvostepenu presudu Osnovnog suda u Šapcu, kojom je okrivljeni Bogdan Simanić, sveštenik i suvlasnik lista „Glas Podrinja“, osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine. Podsetimo, Simanića je Osnovni sud u Šapcu oglasio krivim zbog izvršenja krivičnog dela ugrožavanje sigurnosti, odnosno što je 30. januara 2010. godine u Šapcu, novinarki „Večernjih novosti“ Aleksandri Delić, preko kolegice Tatjane Cvejić iz „Blica“, poručio da će joj „slomiti sve kosti i njome obrisati asfalt“, jer je prenela zvanično saopštenje da se on i Slobodan Teodorović, drugi suvlasnik nedeljnika „Glas Podrinja“, terete za zloupotrebu službenog položaja. Apelacioni sud u Beogradu predmet je vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje, pred potpuno izmenjenim većem. Naime, po nalaženju Apelacionog suda prvostepena presuda je doneta uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, jer nema razloga o odlučnim činjenicama.

Nezadovoljstvo novinara pravosuđem u Srbiji, za koje oni u priličnoj meri veruju da, umesto da štiti njih, štiti nasilnike kojih ih napadaju, dodatno je podgrejano kratkim saopštenjem Apelacionog suda u Beogradu, iz koga se ne vidi šta je u prvostepenoj presudi, kao retkom primeru u kome se oni koji novinarima prete osuđuju na безусловne zatvorske kazne, bilo u toj meri sporno da je Apelacioni sud ne samo ukine, već i da naloži da se ponovno suđenje održi pred potpuno izmenjenim većem. Nesporno je da je pravo na žalbu ustavna kategorija i da svako, pa samim tim i Bogdan Simanić ima pravo da se odluka, koja je protiv njega doneta, ispita na višoj sudskoj instanci. Nesporno je i da sudovi mogu da pogreše i da se u pravosuđu gotovo svakodnevno po neka presuda nižestepenog suda ukida i predmeti vraćaju na ponovna suđenja, što bi po prirodi trebalo da doprinese pravnoj sigurnosti u društvu. Ono što međutim brine jeste što u konkretnom slučaju Apelacioni sud u Beogradu, u ovoj pravnoj stvari koja se ne tiče samo ugrožavanja lične sigurnosti jedne novinarkе, već i ostvarivanja prava na slobodu izražavanja, ne obaveštava javnost detaljnije o razlozima ukidanja presude. Na ovaj način, u javnosti se stvara utisak da sudovi generalno ne uvažavaju slobodu izražavanja, niti ličnu sigurnost novinara, čime se, s jedne strane, ohrabruju oni koji novinarima prete i vrše pritisak na njih, a sa druge, podriva vera samih novinara u pravosuđe i tako utiče na jačanje autocenzure. Preciznije saopštenje kojim bi Apelacioni sud ukazao na konkretne nedostatke zbog kojih je prvostepenu presudu ukinuo, moglo je da pomogne da se ovakve posledice izbegnu.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju obrađena je jednim delom i kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Vlasnik televizije Pink, Željko Mitrović, najavio je početkom avgusta da će sa programa u svih pet zemalja gde ova kompanija ima TV stanice (Srbija, Makedonija, Slovenija, BiH i Crna Gora), skinuti hrvatsku muziku, filmove i turističke reklame. Najava je usledila nakon što je u Hrvatskoj objavljen oglas za prodaju Mitrovićeve jahte na aukciji 17. avgusta u Dubrovniku. Da podsetimo, hrvatska carina zaplenila je jahtu u septembru prošle godine, kada je iz crnogorskih uplovljavala u hrvatske vode, uz pozivanje na povrede carinskih propisa, a Mitrović je povodom odluka hrvatskih vlasti uložio žalbu. Ono što je, međutim, izazvalo posebne reakcije javnosti je Mitrovićeve izjava da se sve ove godine trudio da unapređuje međususedske odnose Hrvatske i Srbije „favorizovanjem hrvatske muzike, kinematografije i hrvatskih investicija u zemljama bivše Jugoslavije“. Mitrović je najavio da će Upravni odbor njegove kompanije raspravljati o „ukidanju hrvatske muzike i kinematografije u svih pet zemalja u kojima Pink ima svoju televiziju i posebnoj brizi za kontrolu kvaliteta hrvatskih proizvoda u zemljama van Hrvatske“. Takođe, saopštio je da je zabranio reklamiranje hrvatskog turizma na svojim kanalima, kao i da „više nikada neće biti u prilici da zataškava incidente i neprijatnosti koje srpski, bosanski i crnogorski državljani doživljavaju na letovanju u Hrvatskoj“. Povodom Mitrovićeve izjave reagovala su novinarska udruženja. Nino Brajović, generalni sekretar UNS-a, izjavio je da posao medija nije da zataškava bilo čije napade ili da nekoga nekritički promovise, te upitao da li Mitrovićeve izjava znači da će nastaviti da prećutkuje ako mu Hrvatska vrati jahtu. Mediji su preneli da je reagovalo i Ministarstvo inostranih poslova Hrvatske, te imajući u vidu činjenicu da se Pink koristi nacionalnom frekvencijom Srbije, od nadležnih tela u Srbiji zatražilo hitno delovanje u skladu sa svim zakonskim propisima, kako bi se dalje objavljivanje negativnih i neutemeljenih sadržaja o Hrvatskoj, njenim institucijama i hrvatskim kompanijama u programu TV Pink, što pre prekinulo. Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva dostavilo je Republičkoj radiodifuznoj agenciji informaciju o primedbama iz Hrvatske, a Savet RRA, saopštio je da „sa posebnom pažnjom prati program televizije Pink u vezi sa slučajem koji je nastao nakon izjava vlasnika televizije, Željka Mitrovića.“ Ovakvo praćenje nije, međutim, dovelo do izricanja bilo kakvih mera.

Incident sa Mitrovićevom reakcijom na najavljenju aukcijsku prodaju njegove zaplenjene jahte u Hrvatskoj, dao je priliku mnogima da ukazuju na manjkavosti medijskog sistema u Srbiji, koji navodno ne daje adekvatne mehanizme kojima bi se sprečavala zloupotreba frekvencija, kao nacionalnog dobra, u privatne svrhe vlasnika medija. No, da li je baš tako? Podsetimo, Zakonom o radiodifuziji ustanovljena su načela regulisanja odnosa u ovoj oblasti, među kojima su i načela slobode, profesionalizma i nezavisnosti, zabrane svakog oblika cenzure ili uticaja na rad radiodifuznih javnih glasila, sve u cilju garancije njihove nezavisnosti, nezavisnosti njihovih redakcija i novinara. Zakon takođe insistira na punoj afirmaciji građanskih prava i sloboda, a posebno slobode izražavanja i pluralizma mišljenja. Nažalost, čak ni na nivou internih kodeksa unutar samih medija, ne postoje pravila kojima se garantuje nezavisnost redakcija i novinara u odnosu na vlasnike medija i njihove privatne interese. Ali je zato, sa druge strane, nesporno da RRA, u skladu sa odredbom člana 8. stav 2. tačka 3) Zakona o radiodifuziji, jeste nadležna da preduzima mere u cilju sprečavanja emitovanja programa koji sadrže informacije kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica, zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja određenoj naciji ili etničkoj grupi. Takođe, u skladu sa članom 13. Zakona, RRA je nadležna da vrši nadzor nad radom emitera. U vršenju nadzora, RRA je dužna da se posebno stara o tome da emiteri u svemu poštuju uslove pod kojima im je izdata dozvola, naročito u pogledu opštih programskih standarda propisanih zakonom. Podsećamo, jedan od programskih standarda propisanih zakonom je i onaj shodno kome su emiteri dužni da obezbede slobodno, potpuno i blagovremeno informisanje građana, što tendenciozno informisanje, shodno privatnim interesima vlasnika medija, svakako nije. Takođe i često kritikovani Kodeks ponašanja emitera („Službeni glasnik RS“, br. 63/2007), sadrži određene odredbe koje bi mogle biti primenjive na ovakvu praksu. Konkretno, u svom uputstvu koje se tiče opštih programskih standarda u informativnom programu i programu političkih aktuelnosti, RRA predviđa da su emiteri dužni da obezbede da se svako stanovište predstavi na minimalno objektivan način (bez malicioznih montaža, umetnutih komentara i slično). Takođe, shodno Kodeksu, pravo na nezavisnu uređivačku politiku, podrazumeva i obavezu nepristrasnosti u izveštavanju, što opet pretpostavlja jasno odvajanje činjeničnog izveštavanja od stava, mišljenja ili komentara, te staranje o tome da lično uverenje i mišljenje urednika ne utiču diskriminatorno na izbor teme i način njenog predstavljanja. Podsetimo, Željko Mitrović je pored toga što je vlasnik, i odgovorni urednik Televizije Pink. Takođe, Kodeks zabranjuje emiterima namerno prikrivanje informacija od javnog interesa. Iz izjava Željka Mitrovića moglo bi se zaključiti da je takvog, namernog prikrivanja informacija od javnog interesa, na programu televizije koju uređuje, bilo. Na posletku, Kodeks sadrži i generalnu zabranu diskriminacije, između ostalog i na osnovu etničke ili nacionalne pripadnosti.

2.2. Krajem avgusta Telekom Srbija saopštio je da je postao vlasnik 51 odsto kompanije HD WIN, osnivača četiri TV kanala Arena Sport, dokapitalizacijom vrednom 7,7 miliona evra. Akvizicijom, kako se navodi u saopštenju, Telekom Srbija postaje prvi telekomunikacioni operater u Srbiji koji će pored distribucije imati značajnu ulogu i u proizvodnji multimedijalnih sadržaja. Nekako istovremeno, mediji su preneli i da bi deo Televizije Pink uskoro mogao da pređe u ruke jednog od vlasnika SBB-a, investicionog fonda „Mid Europa partners“. Kako kažu iz Televizije Pink, sa „Mid Europa partners“ započeli su pregovore o prodaji. SBB je najjači srpski kablovski i satelitski DTH operator. Shodno podacima iz Agencije za privredne registre, vlasnik SBB-a je Adria Cable B.V. iz Amstelveen-a u Holandiji. Međutim, na Internet prezentaciji investicionog fonda Mid Europa Partners, zaista se navodi da je ovaj fond, u junu 2007. godine, predvodio konzorcijum investitora koji je preuzeo 100% vlasništva u SBB-u. Koliko je učešće Mid Europa Partners-a u SBB-u u ovom trenutku, nije poznato.

Zakon o radiodifuziji sadrži odredbe koje se odnose na medijsku koncentraciju, kao i na unakrsno medijsko vlasništvo, ali ne i odredbe koje se odnose na vertikalnu integraciju, odnosno istovremeno učešće na različitim tržištima od značaja za medijsku produkciju i distribuciju, uključujući i tržišta oglašavanja, distribucije štampe i elektronskih komunikacija. Ulazak u medijsko vlasništvo operatora najveće kablovske i najveće satelitske DTH mreže u Srbiji (SBB), kao i operatora najveće IPTV mreže (Telekom Srbija), nužno postavlja pitanja koja se tiču kreiranja mogućih uskih grla u distribuciji medijskih sadržaja, kroz favorizaciju sopstvenih sadržaja u odnosu na sadržaje drugih učesnika na medijskom tržištu. Sa pozicija Zakona o radiodifuziji, kakav je trenutno na snazi, sprovedena transakcija (u slučaju Telekoma Srbija) i najavljena (u slučaju SBB-a), ne predstavljaju nedozvoljenu medijsku koncentraciju. U Srbiji je svojevremeno bilo rađeno na posebnom Zakonu o medijskoj koncentraciji, ali on, iako je o Nacrtu vođena i javna rasprava, nikada nije došao pred Skupštinu. Istini za volju, ni taj Nacrt nije tretirao vertikalnu integraciju između operatora mreža elektronskih komunikacija i medija. Rizike vertikalne integracije, makar po u ovom trenutku dostupnim podacima, zanemaruje i Nacrt buduće medijske strategije Srbije. Stvaranje novih uskih grla za slobodan protok informacija i mišljenja koji vertikalna integracija može predstavljati, u ovom trenutku ostaje pitanje isključivo u nadležnosti Republičke agencije za elektronske komunikacije, nadležne da obezbeđuje razvoj konkurencije u oblasti elektronskih komunikacija i Komisije za zaštitu konkurencije, nadležne da sprečava restriktivne sporazume, između ostalog i one, kojima se dele tržišta ili primenjuju nejednaki uslovi poslovanja na iste poslove u odnosu na različite učesnike na tržištu. Da li će to biti i dovoljno da se obezbedi slobodan protok informacija i ravnopravni uslovi poslovanja za sve medije, ostaje da se vidi.

3. Zakon o elektronskim komunikacijama

3.1. Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva, u skladu sa sugestijom Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, produžilo je vreme trajanja javnih konsultacija o Predlogu pravilnika o tehničkim zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama do 11. avgusta 2011. godine. Nakon okončanja javnih konsultacija, tekst Pravilnika do datuma zaključenja ovog izveštaja, nije usvojen.

O rizicima koje donosi tekst Predloga pravilnika o tehničkim zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama, pisali smo u svom prethodnom izveštaju. Podsećamo, inicijalno je bilo predviđeno da javne konsultacije traju do 4. avgusta. Pravilnik bi trebalo da predstavlja konkretizaciju odredbe Zakona o elektronskim komunikacijama kojom je predviđeno da su operatori elektronskih komunikacija dužni da omoguće zakonito presretanje komunikacija. Tokom javnih konsultacija, zamerke na Predlog pravilnika ticale su se pre svega činjenice da njegov tekst zapravo i ne specificira tehničke zahteve za uređaje i opremu, što bi trebalo da bude slučaj, već naprotiv, pravo na propisivanje funkcionalne specifikacije opreme, uređaja i programske podrške prenosi na Bezbednosno-informativnu agenciju, čime se izlazi izvan okvira propisanog Zakonom o elektronskim komunikacijama. Pravilnik je posebno interesantan za medije, budući da bi njegova zloupotreba kompromitovala zakonom priznato pravo na zaštitu novinarskih izvora. Produžavanje javnih konsultacija dalo je mogućnost zainteresovanima da iznesu svoje primedbe na tekst. Ono što međutim zabrinjava, jeste da ministarstvo, nakon okončanja javnih konsultacija, nije saopštilo koje je od primedbi iznetih tokom konsultacija uvažilo, zbog čega je krajnje neizvesno u kakvom tekstu i kada će ovaj važan Pravilnik biti usvojen.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, Narodna skupština Republike Srbije nije usvajala propise od značaja za medijski sektor, odnosno sa implikacijama na njega. Vlada Republike Srbije je, međutim, predložila Narodnoj skupštini usvajanje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, a pojedine predložene izmene jesu od značaja za medijski sektor.

1. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima

Članom 75. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Republika Srbija obavezala se da obezbedi nivo zaštite intelektualne svojine koji je sličan nivou zaštite intelektualne svojine u Evropskoj uniji. Kako se navodi u obrazloženju Zakona o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, koji je Vlada uputila Skupštini na usvajanje 11. avgusta ove godine, odgovarajući na pitanja iz upitnika Evropske unije koja su se odnosila na Poglavlje 7. „Pravo intelektualne svojine“, utvrđeno je da pojedine odredbe nekih direktiva Evropske unije koje regulišu materiju autorskog i srodnih prava, nisu dosledno unete u domaći zakon. Iz tog razloga najveći deo predloženih izmena i dopuna jeste dosledno prenošenje odredbi direktiva Evropske unije koje regulišu materiju autorskog i srodnih prava u domaći zakon. Takođe, u toku pregovora u vezi sa pristupanjem Republike Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji pokazalo se i da pojedine odredbe Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine - TRIPS, nisu dosledno prenete u Zakon, te su izmene bile nužne i u tom smislu.

Predlog predviđa izmene člana 43. Zakona o autorskom i srodnim pravima koji predviđa ograničenja autorskog prava u odnosu na izveštavanje javnosti putem štampe, radija i televizije o tekućim događajima. Novi tekst ove odredbe sada predviđa da je dozvoljeno, u okviru izveštavanja javnosti putem štampe, radija, televizije i drugih medija o tekućim događajima, u obimu koji odgovara svrsi i načinu izveštavanja o tekućem događaju, bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade:

- umnožavanje primeraka objavljenih dela koja se pojavljuju kao sastavni deo tekućeg događaja o kome se javnost izveštava;
- pripremanje i umnožavanje kratkih izvoda ili sažetaka iz novinskih i drugih sličnih članaka u pregledima štampe;
- umnožavanje javnih političkih, verskih i drugih govora održanih u državnim organima, verskim ustanovama ili prilikom državnih ili verskih svečanosti;
- slobodno korišćenje dnevnih informacija i vesti koje imaju prirodu novinskog izveštaja.

Vlada takođe predlaže i izmenu odredbe člana 49. Zakona kojim je regulisano pravo citiranja. Prvo, izmene predviđaju mogućnost da se citiraju i cela kratka autorska dela. Do sada je bila predviđena samo mogućnost citiranja delova autorskih dela, što je praktično isključivalo mogućnost da se po tom osnovu citiraju kratka autorska dela, kao npr. aforizmi. Takođe, izmenama je predviđen i jedan dodatni uslov za korišćenje prava na citiranje, a to je da se citat koristi u skladu sa dobrim običajima.

Na posletku, predlog dozvoljava slobodnu preradu objavljenog autorskog dela, ako se radi o parodiji ili karikaturi, ako to ne stvara zabunu ili ne može dovesti do stvaranja zabune u pogledu izvora dela, što će svakako unaprediti pravnu sigurnost kod objavljivanja parodija, karikatura i generalno satiričnih sadržaja u medijima.

Takođe, predloženom izmenom člana 183. Zakona, koji reguliše obaveze korisnika, pa samim tim i medija, prema kolektivnim organizacijama za zaštitu autorskog i srodnih prava, predviđen je osnov koji ovlašćuje kolektivne organizacije da prošire obim svojih zahteva za dostavljanje spiskova emitovanih muzičkih dela, fonograma i interpretacija. Naime, pozivanjem na važeću odredbu člana 183. Zakona, mediji su u sporovima, pre svega protiv kolektivne organizacije koja zastupa proizvođače fonograma (OFPS), isticali da zahtevi OFPS-a koji se odnose na dostavljanje podataka o emitovanim fonogramima u medijima prevazilaze okvir predviđen zakonom. Sada, izmenom Zakona, Vlada namerava da medijima nametne dodatnu obavezu da kolektivne organizacije obaveštavaju ne samo o okolnostima relevantnim za obračun naknade koja se prema tarifi plaća, već i za njenu dalju podelu vlasnicima prava. Ovo će u praksi medijima nametnuti dodatnu obavezu beleženja i administriranja podataka koji se odnose na emitovana muzička dela, fonograme i interpretacije.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

1.1. Televizija „Enter“ ostala je bez dozvole za zemaljsko emitovanje programa, zbog neplaćenih naknada za emitovanje programa. Ovu odluku Savet Republičke radiodifuzne agencije doneo je na sednici održanoj 8. avgusta. Televizija „Enter“ imala je dozvolu za zemaljsko emitovanje programa za regionalno pokrivanje u Beogradu. „Krizu u lokalnim medijima je tolika, da čak i mediji u Beogradu, koji imaju najviše prihoda od reklama, ne mogu da opstanu“, izjavio je za „Novosti“ Goran Karadžić, zamenik predsednika Saveta RRA. On je dodao, da je od ukupnog broja televizija koje su emitovale program u Beogradu, do sada polovina ostala bez dozvola, zbog neplaćenih naknada za emitovanje programa. Pre „Entera“, bez dozvole su ostali i „Art“ i „TV Plus“.

U skladu sa odredbama Zakona o radiodifuziji, emiter za dobijeno pravo na emitovanje programa plaća naknadu za emitovanje programa i naknadu za korišćenje radiofrekvencije. Visina i način plaćanja naknade za korišćenje radiofrekvencija, utvrđuju se u skladu sa propisima o elektronskim komunikacijama i plaća se u korist računa regulatornog tela nadležnog za oblast elektronskih komunikacija. Naknada za emitovanje programa uplaćuje se na račun Republičke radiodifuzne agencije. Visinu naknade za emitovanje programa Republička radiodifuzna agencija utvrđuje, uz saglasnost Vlade Republike Srbije na osnovu kriterijuma koji obuhvataju broj stanovnika na području na kome se emituje program i programske koncepcije emitera, odnosno porekla i vrste programa koji se emituje. U praksi, ova naknada je i do 10 puta veća od naknade za korišćenje radiofrekvencija i često je ukazivano da predstavlja ozbiljno opterećenje za rad medija. Činjenica da čak i pojedini mediji u Beogradu ne mogu da plate ovu naknadu, potvrđuju da ove primedbe nisu bez osnova. Takođe, iako je jedini razlog zbog koga je zakonodavac propisao obavezu plaćanja ove naknade (za razliku od naknade za korišćenje radiofrekvencija, koja je po svojoj prirodi zapravo cena korišćenja ograničenog resursa) - obezbeđivanje stabilnog finansiranja i finansijske nezavisnosti regulatora, ove naknade već godinama u znatnoj meri prevazilaze trošak regulacije, što samo potvrđuje činjenica da RRA naplaćene viškove prebacuje u državni budžet. S druge strane, neizmirivanje naknade predstavlja osnov za oduzimanje dozvole. Zakonom je predviđeno da ona može biti oduzeta ako emiter i pored izrečene opomene u pisanoj formi, obavezu plaćanja naknade ne izmiri. Procesnim pravilima Zakona o radiodifuziji predviđeno je da emiter kome je oduzeta dozvola ima pravo da, u roku od osam dana od dana dostavljanja odluke Saveta, podnese prigovor protiv takve odluke. Prigovor ne odlaže izvršenje odluke, a protiv odluke Saveta donete po prigovoru može se pokrenuti i upravni spor.

DRŽAVNI ORGANI

2. MINISTARSTVO KULTURE, INFORMISANJA I INFORMACIONOG DRUŠTVA

Na Internet prezentaciji Ministarstva kulture, informisanja i informacionog društva, 17. avgusta je objavljeno da je Sektor za medije ovog ministarstva završio tekst Predloga nacрта medijske strategije. Podsetimo, sama najava usledila je nakon javne rasprave vođene o tekstu Nacrta koji je pripremila radna grupa, u kojoj su svoje eksperte imenovali medijska i novinarska udruženja i samo ministarstvo. Trebalo je da Sektor za medije u tekst Predloga inkorporira primedbe, predloge, komentare i sugestije pristigle tokom javne rasprave. Završni tekst, međutim, nije objavljen, već ga je ministar Predrag Marković, shodno dogovoru sa

predsednikom Vlade, uputio Premijeru radi formiranja Komisije koja bi na završeni tekst Predloga dala svoje sugestije, po čijem razmatranju bi, pre usvajanja Strategije na Vladi, tekst Predloga, ministar predstavio na javnom slušanju u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Za članove ove Komisije, formirane rešenjem predsednika Vlade Mirka Cvetkovića, imenovani su Dragana Milićević Milutinović, državna sekretarka Ministarstva kulture, informisaanja i informacionog društva, kao predsednik, Irini Reljin, pomoćnica ministra kulture, informisanja i informacionog društva za telekomunikacije, Goran Radosavljević iz Ministarstva finansija, Srđan Majstorović iz Kancelarije za evropske integracije, Jelena Trivan, predsednica Odbora za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije, Dragan Penezić iz Komisije za zaštitu konkrecije, Ranka Vujović iz Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo, Zoran Sekulić, kao predstavnik medijskog sektora i Sandra Bašić Hrvatinić, ekspert Evropske komisije. Komisija je sa radom počela 22. avgusta. Iako nije bilo zvaničnih saopštenja o njenom radu, moglo se pretpostaviti da i dalje sporna ista pitanja - u kom roku i na koji način će se država povući iz vlasništva u medijima, odnosno u kojoj meri ona uopšte može biti vlasnik medija. Sporno je i na koji način će se Srbija boriti sa nedozvoljenom medijskom koncentracijom, unakrsnim medijskim vlasništvom i vertikalnom integracijom - istovremenim učešćem na tržištima medija i tržištu oglašavanja, tržištu distribucije štampe i tržištu elektronskih komunikacija. Koplja se lome i oko načina na koji će se zadovoljavati potrebe građana za informisanjem od lokalnog i regionalnog značaja, kao i za informisanjem na manjinskim jezicima, pri čemu vlast i pored protivljenja praktično celokupne medijske zajednice oličene u novinarskim i medijskim udruženjima, ne odustaje od ideje o formiranju regionalnih javnih servisa, kao ni od toga da nacionalni saveti nacionalnih manjina zadrže pravo da osnivaju manjinske medije koji bi se onda finansirali iz budžetskih sredstava.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

3. ORGANIZACIJA PROIZVOĐAČA FONOGRAMA SRBIJE (OFPS)

Organizacija proizvođača fonograma Srbije saopštila je da je najveći svetski proizvođač fonograma i jedan od velike četvorke muzičke industrije (zajedno sa Sony Music Entertainment, Warner Music Group i EMI Group), Universal Music Group prijavio svoj repertoar OFPS-u, preko kolektivne organizacije iz Velike Britanije PPL, sa kojom OFPS ima potpisan bilateralni ugovor. U saopštenju se ne navodi da li su i preostala tri lidera u muzičkoj industriji i kada prijavila svoj repertoar OFPS-u.

Objavljivanje ovakvog saopštenja od strane organizacije za kolektivnu zaštitu srodnih prava, vraća nas na pitanje osnova po kome kolektivne organizacije vrše naplatu naknada od

korisnika za račun vlasnika prava. U skladu sa Zakonom o autorskom i srodnim pravima, kolektivna organizacija naknadu naplaćuje ili po osnovu naloga nosioca prava da istu naplaćuje u svoje ime a za njihov račun, u skladu sa članom 153. Zakona ili po osnovu članom 180. Zakona ustanovljene pretpostavke, da organizacija ima ovlašćenje da deluje za račun svih nosilaca prava u pogledu onih prava i onih vrsta predmeta zaštite koji su obuhvaćeni njenom delatnošću, te na kraju, u odnosu na strane vlasnike prava, po osnovu ugovora sa odgovarajućim inostranim organizacijama, u skladu sa kojim obezbeđuje kolektivno ostvarivanje prava domaćih nosilaca u inostranstvu, kao i stranih nosilaca u Srbiji. Zakonom je predviđeno da su kolektivne organizacije u obavezi da ovakve ugovore zaključe u roku od 5 godina od dana sticanja prve dozvole za obavljanje delatnosti. Podsetimo, OFPS je prvu dozvolu stekao još 2002. godine. Iz saopštenja nije jasna priroda prijave repertoara Universal Music Group-a OFPS-u, odnosno da li on predstavlja nalog Universal Music Group-a OFPS-u u smislu člana 153. Zakona ili pak proširenje obima prava pokrivenih od ranije postojećim ugovorom sa PPL-om ili je pak reč o nečem trećem. O tome, o kolikom repertoaru je u ovom slučaju reč, svedoče podaci o tržišnom učešću Universal Music Group-a tokom prethodne decenije, koji su se, po javno dostupnim podacima tokom prethodne decenije, kretali u rasponu od jedne četvrtine do čak jedne trećine u svetskim razmerama.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Najave date tokom leta iz Ministarstva kulture, informisanja i informacionog društva, ali i iz Javnog preduzeća Emisiona tehnika, da se razmatra mogućnost promene datuma potpunog prelaska na emitovanje digitalnog televizijskog signala i izmene Strategije digitalizacije, kao i da će do kraja 2011. biti puštena u rad probna mreža za emitovanje digitalnog signala, još uvek nisu realizovane. Podsetimo, inicijalno je kao datum potpunog prelaska na emitovanje digitalnog televizijskog signala bio planiran 4. april 2012. godine, a mediji su pisali da se razmišlja o njegovom odlaganju do početka 2013. godine. O tome da odlaganje digitalizacije nije samo srpski fenomen, svedoči i činjenica da su od zemalja u našem okruženju, jedino Hrvatska i Slovenija uspešno završile prelazak sa analognog na digitalno emitovanje, dok su i Bugarska i Rumunija prelazak odložile za 2015. godinu. Ono što se takođe, ali još uvek samo nezvanično najavljuje, jeste da će se izmenama Strategije digitalizacije umesto isključivanja analogne radiodifuzije i prelaska na digitalno emitovanje u jednom danu, predvideti fazno isključivanje po pojedinim regionima, odnosno po pojedinim zonama raspodele. U tom smislu, najavljeno puštanje u rad probne mreže za emitovanje digitalnog signala, trebalo bi da doprinese ispitivanju odabranih mrežnih parametara i testiranju nove opreme čija je nabavka finansirana delom iz IPA fondova, odnosno koja će tek biti nabavljena sredstvima iz kredita za koji će država pružiti bankarske garancije.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Shodno informacijama prikupljenim za potrebe rada na Nacrtu medijske strategije, u Srbiji je, prema podacima Agencije za privatizaciju, od 109 javnih glasila koje je trebalo privatizovati, od čega je 81 elektronsko javno glasilo i 28 štampanih, privatizovano 56. Ukupno 18 privatizacionih ugovora je raskinuto i ta javna glasila čekaju nove aukcije. Za 37 medija proces privatizacije obustavljen je pozivanjem na odredbe Zakona o lokalnoj samoupravi, odnosno Zakona o glavnom gradu, koji su suprotno odredbama Zakona o javnom informisanju i Zakona o radiodifuziji, ostavili mogućnost opštinama da ostanu vlasnici televizijskih i radio-stanica radi izveštavanja na jeziku nacionalnih manjina, odnosno glavnom gradu da ostane vlasnik televizijske i radio-stanice, novina i drugih medija. Od preostalih 16 medija u državnoj svojini, sedam je odlukom opština, kao svojih osnivača, prestalo da postoji, dok za devet na aukcijama nije bilo kupaca. Ovi podaci podložni su različitom tumačenju, te dok jedni iz njih izvlače zaključak da su se privatizacije pokazale neuspešnim, drugi opet ukazuju da je jedan od razloga propalih privatizacija i generalno nepovoljnih uslova poslovanja za komercijalne medije, činjenica da država nastavljajući da finansira opštinske medije, narušava propise o kontroli državne pomoći, opštinske medije dovodi u povoljniji položaj u odnosu na komercijalne i time narušava konkurenciju na tržištu. Ovo shvatanje predstavlja osnovni razlog zbog koga medijska i novinarska udruženja insistiraju, kako na nastavku privatizacije, tako i na novom modelu državnog finansiranja medija, koje bi bilo zasnovano na transparentnom i nediskriminatornom finansiranju projekata u oblastima koje su u medijskoj sferi od javnog interesa, o čemu bi na javnim konkursima odlučivale nezavisne komisije. O tome, o kolikim sredstvima je ovde zapravo reč, svedoče takođe podaci prikupljeni za potrebe rada na Nacrtu medijske strategije. Naime, ovi podaci, iako nisu sveobuhvatni, budući da su prikupljeni od približno 90% opština, pokazuju da je država u 2010. godini medijima dala više od 21 miliona evra, a za istu namenu u 2011. godini opredeljeno je više 25 miliona evra. Od toga je na nivou Republike Srbije izdvojeno približno 5 miliona, na nivou Autonomne pokrajine Vojvodine približno 3,5 miliona, a na nivou opština i gradova preko 16,5 miliona. O tome u kojoj meri raspolaganje ovim sredstvima, u dobrom delu netransparentno i diskriminatorno, narušava medijsko tržište, svedoče brojni ugašeni komercijalni mediji i brojni poništeni privatizacioni ugovori. Država, međutim, niti je spremna da prihvati odgovornost, niti pak da državno finansiranje medija uredi na prihvatljiv i zakonit način.

VII ZAKLJUČAK

Medijska zajednica u Srbiji i dalje čeka da Vlada usvoji Medijsku strategiju, ali je primetno i da entuzijazam splašnjava. Činjenica da su stavovi vlasti i medijskih i novinarskih udruženja u toj meri podeljeni, čak i oko elementarnih pitanja, kao što je pitanje povlačenja države iz medijskog vlasništva ili pitanje resursa koje Srbija kao država ima da finansira još šest novih javnih servisa, u situaciji kada ni finansijska stabilnost dva postojeća nije obezbeđena, ne ostavljaju prostor za velika očekivanja. Takođe, očigledno je da će Strategija, kakva god rešenja koja bi se ticala medijske koncentracije na kraju usvojila, zakasniti da na vreme reguliše vertikalnu integraciju u ovom sektoru. Akvizicija kojom je Telekom Srbija stekao kontrolu nad operatorom specijalizovanih regionalnih sportskih kablovskih kanala – ArenaSport, kao i najava ulaska vlasnika najjačeg kablovskog i satelitskog DTH operatora u vlasničku strukturu TV Pink, upravo pokazuju da vertikalna integracija više nije samo mogućnost, već realnost medijskog sektora. U međuvremenu i broj pretnji, napada ili pritisaka kojima su redakcije i novinari izloženi, ne pokazuje tendenciju smanjivanja. Sa druge strane, sudske presude koje se donose u medijskim stvarima i dalje izazivaju nedoumice u pogledu svoje usklađenosti sa evropskim standardima, a posebno i sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava u primeni člana 10. Evropske konvencije. Dve takve presude, u kojima sud polje primene člana 82. Zakona o javnom informisanju, kojim je predviđeno da novinar, odgovorni urednik i medij ne odgovaraju za štetu, ako je neistinita ili nepotpuna informacija verno preneti iz dokumenta nadležnog državnog organa, sužava samo na one situacije u kojima je informacija verno preneti iz dokumenta koji je nadležni organ zvanično saopštio medijima, opisana je u ovom izveštaju. Uticaj ovakvih presuda na autocenzuru i konformizam u medijskom govoru nesumnjiv je i sve je veći.